עין משפט נר מצוה

ל א מיי׳ פ״ב מהל׳ מעה״ק הל״י:
לא ב מיי׳ שם הל״י:
לב ג מיי׳ שם ה״ב:
לג ד מיי׳ שם הל״ג:
לד ה מיי׳ שם הל״ב:
לה ו ז מיי׳ שם הל״ג:
לו ח מיי׳ שם הל״ב:

שינויי נוסחאות

א) כן בקר עולה או זבח כן בקר. (ש״ס): **ב)** אלו ולומר לך מה כן בקר מיוחד הבא. (ש״ס): **ג)** משום חובה של יחיד ניטלו. (ש״ס, וכמ״ש כ׳ ר״מ קרבן יחידה. ונר׳ ל״ק דחובות ניטלו: והס״ל ומה״ל וסמוכות משכחת: **ד)** כן: ומלמי ניטו עולת רשים ושלמי חגיגה. כל״ל. (ש״ס). אבל רש״ק מ״ז וגרים מה״ל הכי משמע להביא את אלו שאינם. וכ״ק גרים ומלמי ניטו עולת רשים ושלמי חגיגה דאינון חובת הרגל עולת רשים (לגל: ה) כתב כהו נסכים ושאר עולות הבאין בנדר ובנדבה אינו חובת הרגל: הס״ל ומה״ל משמע להביא את אלו רשים כו׳ דומיא דשלמים: הס״ל ומה״ל אבל שעירי. (צ״ק). וכ״ק הגיה ע״א משמע וכו׳. וכ״מ הגיה כמו שלפניו: ז) דומיא דשאר עולות הבאין. (ש״ס). ומה״ל כ׳ ר״ל דומיא דשאריי שלמים הבאין. וכיכר ומוב הגיה ומלמי עולות ושלמים הבאים: **ז)** בנדר ובנדבה דשאר עולות הבאין. (ש״ס). ומה״ל כ׳ ר״ל דומיא דשאריי שלמים הבאין. וכיכר ומוב הגיה ומלמי עולות ושלמים הבאים: **ז)** בנדר ובנדבה דשאר עולות הבאין. (ש״ס). **ח)** נאמר או זבח. (ש״ס): **ט)** ואמו אע״ג דכתיב אהדדי כיון. (ש״ס): **י)** נמי אחד בפני עצמו. (ש״ס): **יא)** מוקר כדפריש התם משום דמעכב. (ש״ס וכנע״ז בצ״ק): **יב)** אמתם ומייבם. (דפו״ר): **יג)** ולשמואל מהוסר מידד דבידי שמים הוא. (צ״ק): **יד)** אבני בנין המקורות. (ש״ס): **טו)** ועוד דכי אפי׳ גוזמא אסור אפילו מלאוריימא. (צ״ק): **טו)** על פיו והוי כמו תן. (צ״ק):

מסורת הש״ס

ו) ויומא מ: ב״מ נד: לה: סנהדרין מו. פה: שבועות מ. חולין עח:; **ז)** [וש״ס ד״ה כלן];

תורה אור השלם

1. וַעֲשִׂיתָם אִשֶּׁה לְיֵי עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפֶלֶא נָדֶר אוֹ בִנְדָבָה אוֹ בְמוֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ לְיֵי מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן:
במדבר טו ג
2. וְכִי תַעֲשֶׂה בֶן בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפֶלֶא נָדֶר אוֹ שְׁלָמִים לְיֵי: במדבר טו ח
3. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לְיֵי מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה מון וכו׳ משום יחיד ניטו: **(ב)** ד״ה אלא שחטאתו: **(ג)** ד״ה משמע וכו׳ עולת רשים לגל ירשו׳ פני ריקס וחגיגה לשלמים ושלמי שמחה:

מוסף רש״י

עד שיפרוט לך הכתוב יחדו. כמו שפרט לך הכתוב (דברים כב) בחומר שור וחמור, דמשלמינרך למיכתב יחדו שמעינן דאי לא כתביה הוה משמע שלא יחדוס לא כשור ולא כחמור, ואיני ואמו קלל דרש ליה בסנהדרין (דף פה:) להביא את המקלל לאחר מיתה (ב״מ צה., וכנע״ז סנהדרין סו.) וכמו שפרט בחומר בשור ובחמור מדפרט לך ש״מ דאי לא הוי יחדו הוה משמע שור לבדו וחמור לבדו והא אמו ואמו דרשא דרשינן נמי אי אמו אי אמו ופיפא לאחויי לאחר מיתה (סנהדרין פה:).

רבינו גרשום

משמע להביא את אלו. עולת ראייה ושלמי חגיגה, מפני שהן דומיא דבאין בנדר ונדבה. **פסח.** אינו בא חובה ברגל לפי שבא בי״ד: **בן בקר בכלל היה.** מן הבקר או מן הצאן: ור׳ יונתן למה ליה קרא. מן הבקר או מן הצאן: **הא אמר.** גבי מקלל אביו ואמו דאע״ג דכתיבי אהדדי משמע נמי אחד אחד בפני עצמו **עד שיפרוט לך הכתוב יחדו.** הכא נמי מן הבקר ומן הצאן כיון דלא כתיב יחדו משמע כל אחד בפני עצמו ולא איצטריך קרא: **אצטריך** וכו׳:

משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיר הקדש על העליונה תניא כוותיה דרבי חייא בר יוסף תניא כוותיה דרבי יוחנן תניא כוותיה דרבי חייא בר יוסף בירוצי מידות הללו מה היו עושין בהן [א]אם יש זבח אחר יקריבו עמו ואם לנו יפסלו בלינה ואם לאו מקיצין בהן את המזבח [ב]וקיץ זה מהו עולות הבשר לשם ועורות לכהנים תניא כוותיה דרבי יוחנן המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש מספק מארבע משלש ועמדו מארבע מספק מארבע שיר הקדש על העליונה וזהו ששנינו מותר נסכים לקיץ המזבח: מתני׳ כל קרבנות [ג]הציבור והיחיד טעונין נסכים [ד]חוץ מן הבכור והמעשר והפסח והחטאת והאשם אלא [ה]שחטאתו של מצורע ואשמו טעונין נסכים: גמ׳ תנו רבנן [ו]ועשיתם אשה לה׳ יכול כל העולה לאישים יהא טעון נסכים אפילו מנחה תלמוד לומר [ז]עולה שלמים מנין תלמוד לומר זבח תודה מנין ת״ל או זבח יכול שאני מרבה אף בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם תלמוד לומר [ח]לפלא נדר או בנדבה [ט]בא בנדר ונדבה טעון נסכים שאינו בא בנדר ונדבה אין טעון נסכים משמע להוציא את אלו אוציא את חובות הבאות מחמת הרגל ברגל ומאי נינהו עולות ראייה ושלמי חגיגה ת״ל [י]או במועדיכם [יא]כל הבא במועדיכם טעון נסכים משמע להביא את אלו אביא שעירי חטאת הואיל ובאין חובה ברגל תלמוד לומר [יב]ועשיתם בן בקר [יג]בן בקר בכלל היה ולמה יצא להקיש אליו [יד]מה בן בקר מיוחד בא בנדר ונדבה אף כל בא בנדר ונדבה [טו]לעשות ריח ניחוח לה׳ מן הבקר או מן הצאן מה ת״ל לפי שנאמר עולה שומע אני אפי׳ עולת העוף במשמע [טז]ת״ל מן הבקר או מן הצאן דברי ר׳ יאשיה רבי יונתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר זבח ועוף אינו זבח אם כן מה ת״ל מן הבקר או מן הצאן לפי שנאמר [יז]אדם כי יקריב מכם קרבן לה׳ מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן יכול האומר הרי עלי עולה יביא משניהם ת״ל מן הבקר או מן הצאן רצה אחד מביא רצה שנים מביא ורבי יונתן למה לי קרא האמר [יח]עד שיפרוט לך הכתוב יחדו איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל הלכן ולא כתי׳ יחדיו ממילא שמעי׳ אם רצה להביא אחד יביא: **סד״א

ומעמדו ד׳ סאין בסלע מספק מארבע סאין ואותה סאה שנותן להקדש יותר ממה שקיבל עליו הייתו מותר נסכים שהן לקיץ המזבח: **ואם נגו.** לפי סאין שם זבח אחר: **הכשר נפש ועורות לכהנים.** דמהו דתימא הואיל ולקיץ המזבח הוא יהא כולו עולה ואפי׳ עורה שיחזור ויקח מדמי עור הבהמה לעורך עולה ולא יהא עורה לכהנים קמ״ל: **מתני׳ חוץ מן הבכור ומעשר ופפח.** דהנך כולהו משום (ה) מוכה ג) ניטהו אבל חטאתו משכחת בציבור נמי: **אלא** (ב) **חטאת וכו׳.** ואע״ג דאמרינן חוץ מחטאת ואשם חטאתו ואשמו של מצורע טעונין נסכים משום דכתיבי בהדיא: **גמ׳ ואפילו מנחה.** דמנחה הבאה עם זבח טעונה נסכים ולא מנחה הבאה בפני עצמה בלא זבח: **משמע להביא את אלו.** בכור ומעשר ופסח וחטאת ואשם שאין באין בנדבה אלא מוכה: ד) **(ומאי ניטו עולת רשים ושלמי חגיגה).** שאינם מוכה הרגל אלא עולת רשים ולא יצאו פני ריקם וחגיגה לשלמים (ג) ומוספין ומוכה היום לא מצי להוציא אע״ג דלא הוו בנדר ובנדבה דהא בהדיא כתב כהו נסכים ה) **:משמע להביא את אלו.** עולת רשים ושלמי שמחה משום דהוא דומיא ו) דעולות ושאר עולות הבאין בנדר ובנדבה שאינן הרגל: **אביא שעירי חטאת.** דהואיל ובאין במועד יהו טעונין נסכים: **בן בקר בכלל היה.** דהא כתיב בריש דקרא לעשות ריח ניחוח לה׳ מן הבקר או מן הצאן וכי תעשה בן בקר למה לי ליכתוב והקריב על בן הבקר וגו׳: **אף כל הבא בנדר** ז). טעון נסכים לאפוקי שעירי חטאת דלא תלינו חטאת שיהא בא בנדר ונדבה: **מן הבקר או מן הצאן מה תלמוד לומר.** והלא כבר נאמר ח) זבח וכולהו בכלל זבח מינהו: **אפילו עולת העוף.** יביא עמה נסכים: **יביא משניהם.** בקר ולאן: **ורבי יונתן למה לי קרא.** לחלק מן הבקר או מן הצאן הא גבי מקנא מבוי ואמו ט) אמר (סנהדרין דף סו.) כיון דלא כתיב בהו יחדו משמע נמי אחד י) אחד עד שיפרוט לך הכתוב יחדו

רש״י כת״י

משלש ועמדו מארבע מספק מארבע. דלא יהא [כתם] הדייוט חמור מן ההקדש דכל זמן שלא משך יכול לחזור בו (קדושין כט.) ומאותו מותר מעות שחחרין לגזבר מקיצין את המזבח וסלתות קרי נסכים שהרי למנחת נסכים הן באות: ה״ג ואם נגו יפסלו בלינה: **גמ׳ ועשיתם אשה וגו׳.** זהו פרשת נסכים בפרשת שלח לך: **שעירי חטאת.** של מוספי הרגלים דבכולהו כתיב (במדבר כח-כט) ושעיר חטאת מ׳ כל מקרבות של הלכה זאת כתובים באותה פרשה: **בכלל היה.** בכלל ועשיתם אשה דשמעי׳ מינה דכל אשה טעון נסכים חוץ מאלו שמעינן: **אף כל בא בנדר ונדבה.** הלכך תביא עולת ראיה ושלמי חגיגה שהרי עולות ושלמים באין בנדר ונדבה ואוליא שעירי הרגלים שהם באות חטאות שלא מצינו חטאת בא בנדר ונדבה: **לפי שנאמר למעלה עולה.** אז זבח משמע כל עולה טעונה נסכים ופפ׳ דעוף: **ועוף אינו זבח.** דבמליקה הוא ולא בזביחה: **יביא משניהם.** בעל כרחו יביא שניה בקר ולאן: **ת״ל הבא מן הבקר או מן הצאן.** אז לחלק שאם לא אחד יביא ואם לא שניה יביא: **ורי׳ יונתן למה לי קרא.** לחלק: **הא אמר.** גבי אביו ואמו אמו אמר שניהם כאחד ומשמע אחד אחד בפני עצמו: **עד שיפרט לך הכתוב יחדיו.** והכא נמי כיון דכתי׳ מן הבקר ומן הצאן אי לא כתי׳ יחדיו ממילא שמעי׳ אם רצה להביא אחד יביא: **סד״ל**

לי בדיבר מעות ומפרנסם ומני מעלה לך יפה דיבר וטריסית אם יש לו מותר יא) כלפרישית דמטבע נעשה מליפין אז בפרוטות דכיון דיש לו אחוזי אחוז גביה ומין כאן אגר נטר ליה ואם אין לו אפילו גדיש ג״כ מה מרויחו בהקדמת מעות הרי לא יוכל להשתמש בהן אלא לחס על מה שיתחלל ולא נפקי לחולין וי״ל דלעולם בדלית ליה אפי׳ גדיש אלא מקבל מעות הקדש והולך אצל בעלי בתים שנותנין לו יותר מד׳ סאין ומרויח היתר ומה שאין נותן להקדש אותו העודף מידי דהוה אמשלש ועמדו מארבע משום דלא יהיב להקדש אלא כפי הסער והסער הוא מארבע ומיהו לפי טעם זה היה מותר להולך מעות הקדש לסחורה כדי להשתכר בהן וחזו תימה דא״כ אמאי לא אשכחן ריבית בהקדש בכי האי גוונא בפ׳ הזהב (ב״מ דף מז:) לכך נראה דאין נכון לעשות כן או משום גזיון הקדש או משום שלא יבא לידי מעילה והא דשרי הכא בהקדש ואסור בהדיוט י״ל כי היא לסוף איזהו נשך (שם דף עד.) אמר רב מחוסר שתים פוסק שלש אינו פוסק ושמואל אמר בידי אדם אפילו מאה פוסק בידי שמים אפילו אחת אינו פוסק תנן פוסק עמו על הגדיש והא מחוסר משלא בחמה למיבש ולמידש ומידד ומשני כגון דשדא יב) בחמה ויבש ולשמואל יג) [דאמר בידי שמים אפילו אחד אינו פוסק והא מחוסר] מידד בידי שמים היא אפשר בנפוותא ובהקדש אפילו מחוסר כל הני שרי ועוד יש לומר דמיירי הכא בעשיריים המתנדבים ונותנין מעות חולין למוכרי סלתות כדי לספק מארבע ואפילו למאן דחייש שמא לא ימסרום יפה בפרק הבית והעליה (שם דף קיח.) גבי שומרי ספיחים בשביעית דאין מתנדב שומר חנם הכא ליכא למיחש דאפילו לא מסרו העשיריים יפה יפה מכל מקום מוכרי הסלתות שקיבלו המעות מוסרין אותם יפה יפה וכי תימא אפילו ריבית קצוצה ליתתרי שילוו העשיריים מאה של חולין לשלם להקדש מאה ועשריים דלאשכחן בהזהב (ב״מ דף מז:) גבי אבני יד) בית המקורות לגיזבר לא דמי דהתם הכל יודעים שהאבנים עומדות לבנין וליכא למיגזר אטו הדיוט אבל הכא גזרינן דילמא אתי למימר דכי מלוה מאה במאה וכ׳ שרי אם הקדישום אחר כך כי היכי דשרי להלוותן מאה לשלם להקדש מאה ועשריים ועוד טו) דאפילו כי האי גוונא אסור מדאלוייתא דמשיב כאילו הוא הנאה למלוה כיון דקעביד על פיו טז) כגון תן מנה לפלוני והקדש אני לך דמקודשת מדין ערב ולא דמי לאבני בנין שאין לגזבר חלק בהן ולא דמי נמי לשקול אריבע זוזי ולימא ליה לפלניא לוזפן זוזי דהא פשיטא ודאי דאסור למימר לחבריה אנא מוזיפנא לך זוזי והב לפלניא אריבע זוזי: **משלש ועמדו מארבע מספק מארבע.** בהא ליכא קולא בהקדש טפי מבהדיוט לרבי יהודה דתנן בסוף איזהו נשך (ב״מ דף עב:) אע״פ שלא פסק עמו כשער הגבוה יכול לומר לו תן לי כזה או תן לי מעותי: **אפי׳** מנחה ת״ל עולה. תימה דבריש המזבח מקדש (זבחים דף פג:) יז) משמע דמדכתיב עולה לא ממעטינן מנחה גבי כל הטוגע במזבח יקדש דאמרי׳ אי כתיב עולה ולא כתיב כבשים הוה אמינא כל עולין אפי׳ מנחה וי״ל דשאני התם דכתיב כל הטוגע דמשמע לרבות אי נמי זאת תורת ריבה אי נמי הכא גבי נסכים דכולן למזבח מסתבר עולה ממש דכולה כליל: **שלמים מנין.** ות״ת שלמים בהדיא כתיבי (במדבר טו) לפלא נדר או בריבה דהסוא קרא כתיב וכי תעשה בן בקר ואתא זבח לרבויי מן הלאן: **שלמי** חגיגה ועולת ראייה. הוה מצי למינקט בכשי עצרת אלא נקט דבר המוהג בכל הרגלים: **או במועדיכם.** מבמועדיכם דריש לקמן (דף לא.) דריש או או: **בן בקר בכלל היה.** פי׳ בקונטרס בכלל ועשיתם אשה דשמעינן כל העולה לאישים ובחנם פי׳ כן דבהדיא כתיב בפרשה (במדבר טו) מן הבקר או מן הצאן ועוד כתיב בתריה והקריב על בן הבקר ולשון בכלל משמע כפי׳ הקונטרס: **מה בן בקר מיוחד בא בנדר או בנדבה.** ומפיק שעירי חטאת טפי משום דלין כיולא בהן נדבה אבל שלמי חגיגה ועולת ראייה כיולא בהן נדבה: הואיל

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הואיל וכתיב ומן הצאן כמאן דכתיב יחדו דמי ולרבי יאשיה דאמר אע"ג דלא כתב יחדו כמאן דכתיב יחדו דמי ליבעי קרא הכתיב [1]אם עולה קרבנו מן הבקר [2]ואם מן הצאן קרבנו ואידך איצטריך ס"ד אמינא הני מילי [א] במפרש אבל בסתמא לייתי מתרוייהו קמ"ל אמר מר תודה מנין ת"ל או זבח אטו תודה לאו זבח הוא איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל ואיכא לחם בהדה לא תיבעי נסכים ומאי שנא מאיל נזיר דאיכא בהדיה לחם ובעי נסכים סלקא דעתך אמינא התם שני מינין הכא ארבעת מינין קמ"ל ולכתוב רחמנא [3]לפלא נדר או [ב] לנדבה ולא בעי עולה אי לא כתב רחמנא עולה הוה אמינא ועשיתם אשה לה' כלל לפלא נדר או [ג] לנדבה פרט לריח ניחוח חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר שאינו בא על חטא אף כל שאין בא על חטא אוציא חטאת ואשם שהן באין על חטא אביא בכור ומעשר ופסח שאין באין על חטא ת"ל עולה השתא דכתיב עולה כלל ופרט [ד] מה מרבית ביה מה הפרט מפורש שאינו מחוייב ועומד אף כל שאינו מחוייב ועומד להביא ולדות [4]קדשים ותמורתן ועולה והבאה מן המותרות ואשם שניתק לרעיה וכל הזבחים [5]שנזבחו שלא לשמן והשתא דאמרת אז לדרשא לפלא נדר או [ה] לנדבה למה לי לחלקם איצטריך סלקא דעתך אמינא עד דמייתי נדר ונדבה לא ליבעי נסכים קמ"ל דאייתי נדר לחודיה [ו] ליבעי נסכים ואי אייתי נדבה לחודיה לייתי נסכים הניחא לרבי יאשיה אלא לר' יונתן למה לי ס"ד אמינא אייתי נדר לחודיה ליבעי נסכים אייתי נדר ונדבה לא ליבעי נסכים קמ"ל אייתי נדבה לחודיה ליבעי נסכים אייתי נדר ונדבה תיסגי בנסכים דחד קמ"ל או במועדיכם למה לי סלקא דעתך אמינא ה"מ [ז] דקא מייתי עולה ושלמים בנדבה אי נמי איפכא אבל היכא דקא מייתי עולה ושלמים בנדר אי נמי עולה ושלמים בנדבה שם נדר אחד [ח] ושם נדבה אחת היא ותיסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל [ט] או במועדיכם [4]וכי תעשה בן בקר עולה או זבח למה לי איצטריך סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא דקא מייתי עולה ושלמים בנדר אי נמי עולה ושלמים בנדבה אבל היכא דקא מייתי שתי עולות חדא בנדר וחדא בנדבה אי נמי שני שלמים אחד בנדר ואחד בנדבה אימא שם שלמים אחת היא שם עולה אחת היא ותיסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל [4]לפלא נדר או שלמים למה לי סלקא דעתך אמינא הני מילי היכא דמייתי שתי עולות חדא בנדר וחדא בנדבה אי נמי שני שלמים חדא בנדר וחדא בנדבה אבל היכא דקא מייתי שתי עולות בנדר ושתי עולות בנדבה אי נמי שני שלמים בנדר ושני שלמים בנדבה שם עולה אחד הוא ושם נדר אחד הוא ותיסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל ורבי יאשיה האי מן הבקר או מן הצאן למה לי סלקא דעתך אמינא הני מילי [י] [בתרי מיני אבל בחד מינא תסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל [5]ככה תעשו לאחד למה לי סד"א הני מילי] בזה אחר זה אבל בבת אחת תיסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל: אלא שהטאתו של מצורע ואשמו טעון נסכים: מנא הני מילי דת"ר [6]ושלשה עשרונים סלת מנחה במנחה הבאה עם הזבח הכתוב מדבר אתה אומר במנחה הבאה עם הזבח או אינו אלא במנחה הבאה בפני עצמה כשהוא אומר [7]והעלה הכהן את העולה ואת המנחה הוי אומר במנחה הבאה עם הזבח הכתוב מדבר ועדיין איני יודע אם טעונה נסכים ואם לאו ת"ל [8]ויין לנסך רביעית ההין תעשה על העולה או לזבח לכבש האחד עולה זו עולת מצורע זבח זו חטאת מצורע או לזבח זו אשם מצורע ותיפוק ליה תרוייהו מזבח

הואיל וכתיב ומן הצאן דמאן דכתיב יחדו

והדר כתיב מן הבקר ומן הצאן [ח] משמע שניסס (וכקונטרס פירש בע"ב) דתרוייהו אפילו שא דבהמה מדלא כתיב מן הבקר והלאן משמע שניסס לחתא לפרש מאיזו בהמה מן הבקר ומן הצאן מזה אחד ומזה אחד [ט] ג) ואף ע"ג דדרש' בתמורה (דף כח:) כוליה דוי"ו דידיה נמי דרש התם מ"מ מ' לא כתיב הכא אי לחלק הוה דרשינא ליה למימר דבעינא יחדו [ט]: **וכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן.** תימה הא למה לי קרא כיון דדרשינן בריש מכילתין (דף ב.) אם כמה שנדרת עשית יהא נדר ואם לאו יהא נדבה ליבעי נסכים כנדבה וכי תימא דלגבי נסכים לא הוה מוקי ליה לקרא הא על כרחך לריך לאוקומי הכי אאם אי אתה אומר כן פסלתו כדאמר רבי יוחנן לעיל גבי אאם מצורע ונראה דכדי נסביה משום דאי לאו קרא דמועא שפתיך מהכא הוה נפקא ליה ועיקר קרא לאחרינא אתא:

לתמר

כמאן דכתיב דמי. והאי מן הבקר אי מן הלאן מיבעי ליה להוליא עולת העוף: **ליבעי קרא.** לאלק דלא אחד מבינ': **פא כתיב.** קרא אחרינא לאלק: **אם עולה קרבנו מן הבקר ו) ואם מן הלאן קרבנו וגו'.** דמשמע לאלק: ורבי יונתן אמר לך אף ע"ג דכתיב אם עולה קרבנו מן הבקר מיעטיך ליה מן הבקר אי מן הלאן לאלק: **ס"מ.** דאי בעי הך לייתי: **כ) במפרש.** בשעת הנדר לאן אי בקר: **תודה לאו זבח הוא.** מהיכא דנפקי יג) עולה ושלמים מהבהמ נמי משמע תודה למה לי לרבויי מאי: **הואיל ואחי נחם בהדה.** ואיכא תשובה זאת לא ליבעי נסכים אי נמי משום דהוי יד) הלחם במקום נסכים טו) (אי נמי) ליקום במקום נסכים: **וליכתוב קרא לפלא נדר או נדבה.** ולא ליכתוב לא עולה ולא זבח דכל שבא בנדר ובנדבה טז) דהיינו עולה ותודה ושלמים ומנחה דאין טעונה נסכים יז) מיעטיע ממן הבקר אי מן הלאן: יח) **בכור** יח) (ופסח) ומעשר ופסח: **ואשמא** דכתיב עולה. יט) ולא מצית לרבויי בכור ומעשר ופסח כ) והוי עולה גופה פרט דהוי כלל ופרט וכלל דועשיתם אשה לה' כלל עולה אי זבח לפלא נדר אי בנדבה פרט לעשות ריח ניחוח מזר וכלל: **מאי מרבית ביה.** דהואיל ואמרת אוליא כא) חטאת ואשם כב) [מה] יש לך לומר מה הפרט מפורש אף כל ומאי ניהו כג) דקאמר לרבויי מפרט זה: **שאין מחוייב ועומד.** שאין מחוייב בעולה דבעולת נדבה מיירי: **להביא ולדות של** כד) קדשים. נקנות של שאר קדשים בעולה זכר [ולא שיך ולד]: **ועולה הבאה מן** כה) המותרות. כדלמרינן בפירקין לעיל (דף 5.): **ואמורים.** היינו שהמיר את העולה: **ואשם שניתק לרעייה.** כו) ושחטו לשם עולה כז) ונעשותו כליל כעולה הילכך טעון נסכים: **וכל הזבחים שנזבחו שלא לשמן.** שהן כפרים אלא שלא עלו לבעלים שטעונין נסכים: **והשתא דאמרת לו.** מן הבקר אמי הבקר לחלק לו דלפלא נדר לו נדבה למה לי לאלק מיעטיך דסד"א כו': **מיתיא לרבי יאשיה.** דאמר אע"ג דלא כתיב יחדו כמו דכתיב דמי להכי מיעטיך הא לו לאלק: כח) לו נמי מיפקא. דאייתי שלמים בנדר עולה בנדבה בעי נסכים כל חד וחד: **לו זבח.** לו למה לי: **לו שלמים.** לו למה לי: **ורבי יאשיה.** כט) דנפקא ליה מיעוט עולת העוף (ל) מן הבקר לו למה לי דכשלמא לרבי יונתן ל) דדרש הא לו לאלק לא) ורבי יאשיה נפקא ליה לאלק מן ואם מן הלאן ומתם עולה קרבנו מן הבקר לב) ולמעוטי עולת העוף נפקא ליה ממן הבקר ומן הלאן: לג) [בתרי מיני. הוא] דבעי נסכים לכל חד בחד מן הלאן לא בקר תסגי ליה כו': **ככה תעשו לאחד.** דמשמע נמי לכל אחד נסכיו בפני עצמו למה לי לד) והדר פירש דיון של כל אחד: **אבל.** אייתי בבת אחת נדר ונדבה אימא תסגי וכו': **ושלשה עשרונים סלת מנחה בלוגה בשמן.** במנורע עשיר כתיב: **במנחה הבאה עם הזבח.** כלומר שזקוקה לזבח שקריבה עמו: **לו אינו אלא במנחה הבאה בפני עצמה.** כלומר שהמנחה מינה זקוקה לזבח אלא מנחה בפני עצמה היא: **ועדיין איני יודע אם טעונים נסכי יין אם** לה) לא. דהא לא כתיב בה יין בפירוש: **אלמוד לומר.** בפרשה לו) שלא יין לנסך רביעית ההין וגו' לא הוה לריך למימר דכבר כתיב בראשה הפרשה עולה או זבח מה תלמוד לומר על העולה לו לזבח: לז) **אלא עולה זו עולת מצורע: זה אשם מצורע.** שנשתמן טעונים נסכים: **ותיפוק ליה תרוייהו.** חטאת ואשם מזבח ולא ליבעי קרא לכל חד וחד:

רש"י כת"י

הואיל וכתיב. בויקרא: **ומן הצאן.** דכיון דשני קרא בדבורה דכתי' מן הבקר ומן הצאן ולאי דוקא כתיב מדגבי בקר כתיב מן וגבי צאן כתיב ומן משמע דוקא נקטו גבי בקר משום דלפרושי מן הבהמה אחת כתיב מן וגבי צאן נאלקוטיפי כתיב ומן ה"ק מזה אחד ומזה אחד יביא וכמאן דכתיב יחדו דמי. ר"ת בקצת ס"ר וכסי נמי כיון דכתי' מן הבקר ומן הצאן מקריבו כמאן דכתי' יחדיו דמי דמרוייהו דמן הבהמה קיימי הי"ק כשיתנדב קרבן אחם יביאנו מן הבהמה ומאחו הבהמה מן הבקר ומן הצאן מזה ס' ומזה אחד קמ"ל: **ולר' יאשיה דאמר.** בתיבו ואמו קלל דאי לאו דסמך קרא לקלנה לחביו דכתי' אשר יקלל את אביו וקללה לאמו דכתי' ואמו קלל הא לאו הכי הוה אמינא עד שיקלל את שניהם דכמאלן דכתי' יחדו דמי: **נבעי קרא.** לאלק גבי מן הבקר ומן הצאן וכיכי דרשם ליה דנסכים לדרשא אחרינא לעולת העוף: **כמפרש.** הכי עלי כנס לו הכי עלי שור: **אמו תודה לאו זבח הוא.** לאלטרוך לו לרבויי תיפוק מזבח: **לא מבעי נסכים.** דלאחם יהא במקום נסכים: **ומ"ש מאיל נזיר.** דכתיב ביה לחם ונסכים נמי בעי כדתני מינה ולא ה"ל דיהא לחם במקום נסכים: **שני מיני.** במזיר כתיבי מלות ונקיקין ולא תמץ דבעינה: **ולא בעי עולה.** דהא בכלל נדר ונדבה היא דאי מעוט למעוטי מנחה בלקתמי לעיל הכוא דהא כל נדר ונדבה ממשמעותא אתו: **ס"ל עולה.** מרבויי דקרא ממעטינן בכור ומעשר ודכתי מה הפרט מפורש בלקתמן יצאו בכור ומעשר ופסח אף כל דבלל ופרט: **מאי מרבית ביה.** הא כל הטעונים נסכים כתובים בפרשה בהדיה: **לבביא ולדות קדשים.** הבאים נקבה כגון שלמים: **ואמורים.** של שלמים: **ואשם.** שנמנו בעליו לו מתכפרו בחלב וקרי"ל (בכורות טז.) כל שבחטאתו מתה באשם רועה: **שניתק לרעייה.** שנמכרהו לרועה ואמרי' בפ"ק (ד.) אשם שניתק לרעייה ושחטו קודם כדר לעולה והביא עולה בעיא נסכים. ל"א גרסי' **ועולה הבאה מן המותרות.** והיינו כל הנך דאמרי' יפלו דמיו לנדבה ואותה נדבה היינו עולות לקיין המזבח וכגון מותר נסכים דאמרי' לעיל (5.) עולות הבשר למזבח ועורות לכהנים אבל אי לאו מיעוטא דעולה כיון דנדר ונדבה ע"כ לאו דוקא הוה דרש' ביה לרבות כל שאינו בא על חטא: **הניחא לר' יאשיה.** דבעי מילוק: **אי במועדיכם למה לי.** כולהו אי מן דפרשא נסכים קא בעי: **ור' יאשיה.** דאמר לעיל דהאי מן הבקר אי מן הלאן למעוטי עולת העוף אחת אי למה לי בשלמא לר' יונתן דדרש לו לאלק אלא לר' יאשיה מאי דרש ביה: **פ"ש.** דבעינן שני נסכים לשני קרבנות היכא דהוקדשן זה אחר זה והביאן כאחד אבל היכא דהקדשן בבת אחת והביאן בבת אחת דסגי בנסכים דחד קמ"ל: **ושלשה עשרונים סלת מנחה וגו'.** במנורע כתי': **במנחה הבאה עם הזבח.** מנחה בכסות עולה אחת מדגבי מנחה בכסות עולה אחת ואשם הלכך בעי שלשה עשרונים: **אם העולה ואם המנחה.** משמע מנחה הבאה בגגל עולה: **נסכים.** יין: **ויין לנסך.** בפרשת נסכים כתיב:

ו) פי' בפרשה אחת כתיב, ג) וגו' הינו תוס' יומא מז: סוף ד"ה תניא ל

תורה אור השלם

1. אם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לְרֹצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ: ויקרא א ג
2. וְאִם מִן הַצֹּאן קָרְבָּנוֹ מִן הַכְּשָׂבִים אוֹ מִן הָעִזִּים לְעֹלָה זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ: ויקרא א י
3. וַעֲשִׂיתֶם אִשֶּׁה לַיְיָ עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפֶלֶא נֶדֶר אוֹ בִנְדָבָה אוֹ בְמֹעֲדֵיכֶם לַעֲשׂוֹת רֵיחַ נִיחֹחַ לַיְיָ מִן הַבָּקָר אוֹ מִן הַצֹּאן: במדבר טו ג
4. וְכִי תַעֲשֶׂה בֶן בָּקָר עֹלָה אוֹ זֶבַח לְפֶלֶא נֶדֶר אוֹ שְׁלָמִים לַיְיָ: במדבר טו ח
5. כַּמִּסְפָּר אֲשֶׁר תַּעֲשוּ כָּכָה תַּעֲשוּ לְאֶחָד כַּמִּסְפָּרָם: במדבר טו יב
6. וּבְיוֹם הַשְּׁמִינִי יִקַּח שְׁנֵי כְבָשִׂים תְּמִימִים וְכַבְשָׂה אַחַת בַּת שְׁנָתָהּ תְּמִימָה וּשְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת מִנְחָה בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן וְלֹג אֶחָד שָׁמֶן: ויקרא יד י
7. וְהֶעֱלָה הַכֹּהֵן אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחָה וְכִפֶּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְטָהֵר: ויקרא יד כ
8. וְיַיִן לַנֶּסֶךְ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד: במדבר טו ה

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וליכתוב וכו' נסכים נמי דממעט ממן הבקר: (ב) ד"ה ור' יאשיה וכו' ממן הבקר וכו' ומן הלאן הס"ד ומתמ"כ מ"ש אבל אי אייתי בבת אחת ומה בנסכים נמתק:

רבינו גרשום

ולר' יאשיה דאמר אע"ג דלא כתב יחדו [כמאן דכתיב] יחדו משמע. והאי מן הבקר או מן הצאן מיבעי ליה למעוטי עולת העוף. **ליבעי** ליה **קרא.** לחלק דרבה מן הצאן מביא: הא כתב קרא אחרינא לחלק **אם עולה קרבנו מן הבקר ואם מן הצאן קרבנו:** ור' יונתן **אצטריך.** מן הבקר או מן הצאן **סד"א** וכו': **מאי שנא מאיל נזיר.** דאתי לחם בהדיה ואית ליה נסכים דכתיבי גבייה: **לכתוב רחמנא לפלא נדר או לנדבה ולא בעי עולה.** דכל שבא בנדר ובנדבה היינו נמי עולה: **ת"ל עולה.** דומיא דעולה דבא בנדר ובנדבה למעוטי בכור ופסח ומעשר: **השתא דכתב רחמנא עולה.** והוי כלל ופרט וכלל דכתיב ועשיתם אשה כלל או זבח לפלא נדר או לנדבה פרט לעשות ריח ניחוח כלל, מאי קא מרבית ביה מההוא פרט: **מה פרט** וכו' **שאינו מחוייב ועומד.** דבעולת נדבה קא מיירי: **להביא ולדות קדשים ותמורתן.** של שאר קדשים: ו) **ועולה הבא מן התמורות.** שאם המיר את העולה: **השתא דאמרת** וכו' **לדרשה.** מן הבקר או מן הצאן דלחלק: **לפלא נדר או לנדבה.** למאי אתי: **לחלק איצטריך סד"א** וכו': **הניחא לר' יאשיה.** דאמר אע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב דמי להכי איצטריך אי: **ור' יאשיה** דמעטיע עולת העוף ממן הבקר, **או מן הצאן למה לי: הני מילי בתרי מיני.** מן הצאן ומן הבקר: **אבל בחד לא.** לאחד משמע נמי לחלוק: **למה לי** וכו': ג' **עשרונים סלת מנחה.** בפרשת מצורע כתיב: **או אינו אלא במנחה הבאה בפני עצמה.** דכתיבא גבי מצורע עני דכתיב את אשר תשיג ידו את האחד חטאת ואת האחד עולה על המנחה: **כשהוא אומר והעלה הכהן** וכו': **אם טעונה נסכים.** יין דלא כתיב בפרשה: **ותיפוק לי תרוייהו מזבח**

ו) נראה דגרי' רבינו הי' ועולה הבאה מן התמורות וכן הוא גירסת רש"י כת"י בלגון ראשון ונראה דברש"י שלפנינו נ"ל ל"ל עולה הבאה מן התמורות הייט כי' ומה ל"ל לתמת נ"ק. (גליון):

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פ"ד מהל' תמורה הל"ח:
לח ב מיי' פי"ב מהל' פסולי המ"מ הל"ז:

שינויי נוסחאות

א) בדמפקס. (ש"מ): ב) לו במדבר. (ש"מ): ג) לו במדבר פרט לעשות ריח ניחוח. (ש"מ): ד) כלל ופרט וכלל מה מרבית. (ישר וסוב): ה) לו במדבר למה לי לחלק. (ש"מ): ו) לחודיה לייתי נסכים. (ש"מ): ז) ס"מ היכא דקא. (ש"מ): ח) אחד הוא. (ישר וסוב): ט) מיכוס לו במועדיכם נמתקו. (ש"מ): י) מילי בתרי מיני אבל בחד מינא תסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל כגון תעשו לאחד כמספרם למה לי אצטריך סד"א הני מילי. (ש"מ). וכ"ל ק"ק הני הני מילי בתרי מיני אבל בחד מינא תסגי ליה בנסכים דחד קמ"ל עיי"ש וכן הגיהקא ביקקוט: יא) ומן הלאן כתיב ולא כתיב כהו. (צ"ק): יב) בדמפרש בשעת הנדר. (ש"מ): יג) דנפקי שלמים מהסוף. (צ"ק): יד) דהוי אמינא דליקום הלחם במקום נסכים: והס"ד. (צ"ק): טו) נסכים הכי נמי ליקום. (ש"מ). ומ"ש הבא ל"ל ל"ל איל נזיר. והוא דבור אחר והיה כתוב ל"ל בר"ש וטעו וכתבו לי נמי: טו) ונכנדבה טעונן נסכים דהיינו. (ישר וסוב): יז) הס"ל מן הלאן ולא אבא נמי בכור ומעשר ופסח רחטאת ואשם: והס"ד וכ"ה בס"י. (צ"ק): יח) מיכוס ופסח ממקמק. (ש"מ): יט) עולה לא מלקת. (ש"מ): כ) ופסח דהוי. (ש"מ): כא) אוליא בכור ופסח וחטאת ואשם. (ישר וסוב): כב) מיכוס מה ליתא בדפו"ר: כג) ניהו דקאתי לרבויי. (ש"מ): כד) של שאר קדשים נקנות ותמורתן הייט שהמיר את העולה ועולה הבאה מן המותרות כדלמרי' בפירקין דלעיל: והס"ד. (צ"ק). והגי' בדפו"ר [נב הג' הס"מן] של קדשים נקנות ותמורתן של שאר קדשים ועולה הבאה מן החמורות הייט שהמיר את העולה: ואשם. וכ"ה. וכן פי' הרגמ"ה ז"ל ח"ל ועולה הבאה מן המותרות שאם המיר את העולה. ע"כ: כה) מן המותרת אף בעולה כדלמרינן. (ש"מ): כו) לרעייה. כדאמר בפ"ק [ד.] אשם שניתק לרעייה ושחטו לשם עולה כשר לעשותו עולה הילכך. (ש"מ): כז) עולה דמצוה לעשות כליל. (צ"ק): כח) הס"ד אבל אייתי בב"א נדר ונדבה אימא תסגי כו' ל"ל. (צ"ק): כט) ור' יאשיה דממעט עולת כל"ל. (ש"מ). וכ"ל הגיה ור' יאשיה נפקא למה דממעט עולת: ומ"ש כ' ל"ל ור' יאשיה דנפקא ליה לאלק ממן הבקר כו' לחלק אלא ר' יאשיה כו': ל) דרישא. (ש"מ ומ"ה): לא) לאלק אלא לר' יאשיה דנפקא. (ש"מ): לב) מן הבקר: הני מילי בתרי מיני. מן הבקר ומן הלאן דבעי נסכים לכל חד: הס"ד דנפקא לכל חד: אבל בחד מינא דצאן ובקר תסגי ליה כו' וכלה עשה לשון לאחד דמשמע נמי לכל אחד נסכיו כפ"ש לקמן מפרש למה לי דהכל מפרש דיון של כל אחד: והס"ד ומה"ד ושלשה עשרונים. והיינו אבל אייתי כו' שיך לעיל. (צ"ק): לג) לי דהרי פירש. (ש"מ). ומ"ש הגיה לי דבבר פירש: לה) אם לאו הכל. (ש"מ): לו) כדפו"ר פיתחם. וכ"ה הגיה שם בפרשת נסכים. (ש"מ): לז) לזבח אלא עולה. הה"ל. (דפו"ר): לח) ומן הלאן ולא כתיב מן הבקר והצאן משמע שניהן ותרוייהו אפירושא דבהמה קאי דאתא לפרש מאיזה בהמה יקריב מן הבקר. (צ"ק): לט) ומזה אחד יביא ואמ"ע. (ש"מ): מ) כאן נ"ל דקונקונטרס פירש בע"ב. ומתקן לעיל. (בה"ז):

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

דאמר מר חטאת ואשם מנין ת"ל זבח. בפ' כל הפסולין (זבחים דף לו.) גבי נתכל ליום ולילה ובקונטרס פירש בגזיר בפ' ג' מיין (דף מה:) גבי חטאת גזיר ואשמו: **אבל היכא דחטאת לכפר ואשם להכשיר בעי תרי קרא.** והא דלא מבעיא לן תרי קראי לחטאת ואשם של מצורע בפרק כל הפסולין (זבחים דף לו.). אלא נפקא לן ממה קרא כולהו חטאות ואשמות דנתכלים ליום ולילה היינו היכא דלא משמינן להו מדין שאר חטאות ואשמות אבל הכא משמינן להו דשאר חטאות ואשמות לא בעו נסכים והני בעו נסכים: **אימא חטאת ואשם דנזיר.** חטאת ואשם דעלמא לא פרין אלא מהני משום דאית בהו מנחה וגם דמו לנדבה דנזירות נדבה היא:

איל בכלל היה ולמה יצא. דכתיב ביה מנחתו ונסכו וא"ת והא דרשינן ליה בפ"ק דזבחים (דף ח.) דא"ל דהתם וי"ו קדיש ועביל פירשתי בפ' המכלה (דף מד:): **חמור מן העיקר.** דמעשר גופיה לא בעי נסכים: **דמיית ומתני.** [פירש] בקונט' מבא נסכי איל ואומר אם איל הוא הרי נסכיו עמו ואם כבש הוא יהו נסכים כשיעור כבש [מ] בגין מוהב לו והשאר יהו נסכי נדבה שהרי מתנדב אדם נסכים בלא זבח ובפ"ק דחולין (דף כג.). הוסיף בקונטרס אע"ג דתנן בפרק המנחות והנסכים (נקמן דף קד.). אין מתנדב לוג [מ] שניים וחמשה אלא אלשה שיהו קרויין נסכי כבש או מרובה שקרויין נסכי איל או אשה הראויין לפר הכא כי האי גוונא בהדי אחריני קרבי והא דאמרינן לקמן בגמרא (דף קד.). דהיכא דאיתי חמשה אי אמרת אין קבע לנסכים משיך אדעתא מיניהו דמזו לאיל ומקריב ונדבת נדבה ופי' אם בקונטרס נדבת נדור וימכר ויפלו דמיו לשופרות או יקרב הוא עצמו ויעלהו עם שני לוגין אחרים ויקרב לנסכי תמיד דהני נמי לנבור משמע דאותו לוג חמישי אינו קרב עם אדעתא לא דמי להכא דאע"ג דאם כבש הוא אשה אבין מוהב לו והרביעי ניתוסף עליהם שאני הכא דהא אדעתא חזו לאיל בעצמה וא"ת והא תניא בסוף כל המדיר (זבחים דף לא.): [מ] יין כדברי רבי עקיבא לנסכים כדברי רבי טרפון לאשים והשתא לרבי עקיבא ניחא אלא לר' טרפון דאמר לאשים הא לא ידע מי מייתיהו נדבה דעבוד לאשים וי"ל דכי קאמר רבי טרפון בשתים אבל במשרש לנסכים מודה לנסכים ולענין המנחה מייתי שתי מנחות בשני כלים אחת של שני שעורים לאיל וד' לוגין שמן ואחת של שעורים אחד לכבש ושלשה לוגין שמן והויא חדא לחובתא ומידך נדבה ושתיהן אינן נקמלות דמתנדב אדם מנחת נסכים בכל יום ואי אפשר לעבד כתרגן במתניתין [מ] אין מעבדין נסכי כבשים בנסכי פרים ואילים: **תלמוד לומר לשור האחד.** ושור בן יומו קרוי שור [מ] כדכתיב (ויקרא יז) שור או כשב או עז כי יולד: ונתן על האש אשר בתחת זבח השלמים מלמד כתי' תחת השלמים אלמא חטאת ואשם בכלל זבח הם: **פ"מ.** דנפקי מרוייהו לי' הדדי ניהו. כגון בגזיר דשייסב בשים לכפר אשם בגזיר טמא להכשירו לטמות גזירות שניה של טהרה וחטאת בגזיר טהור להכשירו בין ואגלגתא אבל מצורע דאין שייסב בשים כאחד: **אשם להכשירו.** לבא אל המתנה שהרי דמיו נותנים לבהונות: **וחטאת לכפר.** על שבעה דברים שהנעשים בשים עליהם כדאמרי' בערכין (מז.): **ומנחתם ונסכיהם.** בפרשת גזיר כתיב: **ואם כאיל יעשה וגו'.** סיפיה דקרא ועשה הכהן את מנחתו ואת נסכו: **אין.** שלמי גזיר: **בכלל.** שאר אלים: **פיה.** הטעונים נסכים כדכתיב בפרשת נסכים אם לאיל תעשה מנחה וגו': **נמה יצא.** דהדר כתי' באיל גזיר אם מנחתו ואת נסכו: **נהקיש אליו.** כל שאר קרבנות גזיר: **מה איל מיוחד.** שהוא אלמים ודרך אלמים לבא בנדר ונדבה: **אף כל בא בנדר ונדבה.** יצאו חטאת ואשם: [ד] אמר מר עולה זו עולת מצורע: **זו אחד עשר של מעשר.** דאמרי' בבכורות בפ' אחרון דקרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתן מקודשות ואמרינן התם התשיעי קרב מעשר ראשון ולעשירי הוא קרב אלמים וקא מרבי ליה בנסכים: **שיהא טפל חמור מן העקר.** כגון הכא דמעשר גופיה לא בעי נסכים כדאמרן לעיל (פ:) וטפל דיהיה כגון ר"מ בעי נסכים: **רבא אמר.** דקא פרכת לעיל אימא זו עולת יולדת לאו פריכא היא: **דאיזהו דבר שלריך שנשה רבוין.** שטעון שלש קרבנות שיהא לריך ג' קרבי כגון הכא דכתיב עולה אי זבח דכל מדי מדבי מה קרבן הוי אומר זו מצורע: **לאיל.** דכתיב בפרשת נסכים אם לאיל תעשה מנחה וגו' ושני עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן לאיל וגו': **אילו של אחרן.** אל יום הכפורים: **ומאי שנא מעולה יולדת.** דקרבן יחיד ואתרבאי לנסכים ס"ע הוא יקרבנא לאילו אל אהרן ולא בעי קרא: **הני מילי דבר שאין קבוע לו זמן.** דומיא דנדר ונדבה דכתיבי בקרא: **לרבות את הפלגם.** כגון בן שנה קרי ליה אל אבל בתוך חדש ר"ג קרי ליה פלגם בתמכת פרה: **דתנן.** במס' פרה: **סקרינהו.** לפלגם: **מביא עליו נסכי איל ואינו עולה לו מובחו.** אם הוא עליו נסכי איל דכתיב בנסכים אם לאיל לא לרבות אם הפלגם ומשום דבריה בפני עצמו הוא אינטריך קרא לרבויי: **אלא לבר פדא דאמר.** מביא נסכי איל ומתני' משום דספק אל אם הוא יהו נסכים כשיעור כבש בתים מובה ו והשתא יהו נסכי נדבה שהרי מתנדב אדם נסכים בלא זבח ואמאי לא נמי נסכי אל בתמייה: **לשור בתחלה מה ס"ל.** דהתם אל אחד מאי אתא לאתלא לשור אחד: **כין נסכי איל לנסכי כבש.** דאיל בן שתי שנים וכבש בן שנה: **ויהול נאלון.** ג"כ בין נסכי פר זקן בן שתי שנים: **לנסכי עגל.** שהוא בן שנה: **ס"ל לשור אחד.** דסתם שור דין אחד לכם בין שור בין עגל: **אי נאיל מה ס"ל.** דמה אתא לאתלא דהא דאמרינו' כבר לא אחד יביא לא שנים יביא: **ס"ל.** לאיל אחד לגלגל אחד שאמר אל אפי' בן שלש שנים דין אל יש לו: **כבשה.** בת שתי שנים: **בדיק.** מנקה:

לב א מיי' פ"ח מהל' בכורות הל"ב:
ג ב מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל"ו:
מא ג ד ה מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל"ד:

שינויי נוסחאות

א] מיתות ומנחתו ונסכו נמתקו. (ש"ס): **ב]** אליו ולומר לך מה. (ש"ס): **ג]** מיתות שקרבו שלמים נמתקו. (ש"ס): **ד]** לאיל האחד. (ש"ס): **ה]** פ"א גדי. (מ"ה): **ו]** זבח: חטאת דמזיר טהור ואשם דמזיר טמא: ס"מ וכו' נענין כאיס: לא ס"ל. (ישר וטוב): **ז]** מזיר מחד קרא: הס"ד ומה"כ כי הדדי. (ש"ס). וכ"מ כי' לעת: **ח]** ומנחתם. (ש"ס): **ט]** עיין יפר ושוב: **י]** כבדן דיחיד בפלאי של אהרן. (ש"ס): **יא]** לאיל דיחיד בפלאי של אהרן. (ש"ס): **יב]** ואין עולה לו. (ש"ס): **יג]** ש"מ: **יד]** נלפה לפ"ל ד"ג אמר מל וכו' (גליון): **טו]** הנאלן. (צ"ק): **טז]** לוג אחד ולא שנים. (ש"ס):

רבינו גרשום

דאמר מר. גבי גזיר, ולקח שער ראש נזיר ונתן על האש אשר תחת סיר של זבח השלמים. אין לי [אלא] זבח שלמים תחת סיר של חטאת או אשם מנין, ת"ל זבח: **אבל הכא.** במצורע: **דאשם להכשירו.** לבוא בקהל: **וחטאת לכפר.** דעל ד' דברים נגעים באים: **לא ס"ד.** דומנחתם ונסכיהם דכתיב בנזיר בעולתו ושלמים כתיב ולא בחטאת: **איל בכלל היה.** ואיל אחד לשלמים: **זה אחד עשר של מעשר.** שטענן נסכים כדתנן קרא לתשיעי עשירי, ולעשירי תשיעי, ולאחד עשר עשירי. התשיעי נאכל במומו, והאחד עשר קרב שלמים וטענן נסכים: **רבא אמר.** לא מצית אמרת לא חטאת ואשם נזיר ולא עולת יולדת. דג' דברין יש בפסוק ומצורע צריך ג' דברין דאית ביה חטאת ואשם ועולה: **לאיל.** דכתיב בנסכים: **למה לי.** דכתיב **או לאיל תעשה מנחה למה לי, ליכתוב וכי תעשה מנחה סלת שני עשרונים ואנא ידענא דהיינו איל דצריך ב' עשרונים: אלא לרבות אילו של אהרן אתא: ומאי שנא איל** [של אהרן] דיחיד **מעולת יולדת** דהוי דיחידאה וטעונה נסכים, אף איל של אהרן נמי ולא איבעי איל לרבות: איצטריך **סד"א** וכו': **או דלאיל למה לי לרבות הפלגם.** לנסכים: **הניחא לר' יוחנן דאמר בריה** בפני עצמה היא וטעונה נסכים: **דתנן הקריבו.** לפלגם, היכא דנדר איל או כבש והקריבו לפלגם: **מביא עליו נסכי איל ואין עולה לו מזבחו.** לשם חובת נדרו, וצריך להביא איל ודאי או כבש ודאי: **אלא לבר פדא דאמר מייתי.** נסכי איל: **ומתני.** אם כבש הוא ליקרב נסכיו מה שראוי לו והמותר יהיה נסכי נדבה, ואם איל הוא הרי נסכיו דקסבר לאו בריה הוא אלא ספיקא: **וכי איצטריך** למכתב אז **לרבויי ספיקא.** והלא לפני המקום הכל גלוי ואין לפניו ספיקא: **ודאי לבר פדא קשיא: ככה יעשה לשור אחד מה ת"ל.** והלא כבר נאמר והקריב על בן הבקר מנחה. **לפי שמצינו** שחלק **הכתוב** וכו': **או לאיל האחד** מה ת"ל. כיון דכתיב או לאיל תעשה מנחה: **או לשה בכבשים או בעזים.** כיון דכתיב לכבש האחד: **לנסכי רחלה.** זקנה: **או בעזים** מה ת"ל. והלא עזים בכלל כבשים:

לג א מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל"ז:
מב ב מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל"ח:
מג ג מיי' פ"ב מהל' מעה"ק הל"ט:

תורה אור השלם

1. וְזֶבֶל מִצְוֹת סֹלֶת חַלֹּת בְּלוּלוֹת בַּשָּׁמֶן וּרְקִיקֵי מִצּוֹת מְשֻׁחִים בַּשָּׁמֶן וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם: במדבר ו טו
2. וְאֶת הָאַיִל יַעֲשֶׂה זֶבַח שְׁלָמִים לַיי עַל סַל הַמַּצּוֹת וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶת מִנְחָתוֹ וְאֶת נִסְכּוֹ: במדבר ו יז
3. כֹּבֶשׂ יַעֲשֶׂה לְשׁוֹר הָאֶחָד אוֹ לָאַיִל הָאֶחָד אוֹ לְשֶׂה בְּכִבְשִׂים אוֹ בְעִזִּים: במדבר טו יא

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ל לשור האחד אי לאיל האחד: **(ב)** רש"י ד"ה מנמעמדיכם נפקא דמשמע כל הכח: **(ג)** ד"ה ס"מ וכו' נסכים כגון לעיטור: **(ד)** ד"ה אי לאיל וכו' לכלגל שתי שנים:

מוסף רש"י

חטאת ואשם מנין ת"ל זבח. שהטהור שמלא תחת זבח שלו לחייבו חטאת יצא ואם טמא הוא טעון שילוח תחת זבח שלו לחייבו אשם (גזיר מה:). **לרבות את הפלגם.** כגון בן שנה כתוך שנתו קרוי כבש, ואיל משמעבריו י"ג חדשים שנכנס חדש אלם כתוך שנה שניה קרוי איל עד עולם, פלגם כתוך חדש לאמצע של שנה שניה (חולין כג.). **או לאיל לרבות.** מגת לן דמנינ עליו נסכי איל של ב' עשרונים ושלשת היין יין דכתיב בפרשת נסכים אם לאיל אחד וגו', אי לרבות את הפלגם בנסכים הלגו (שם). ואינו עולה לו מזבחו. אם היה מחויב איל לנדר או כבש לנדר, וטעמא לא מפרש הגת אי משום הקבלה אי משום בריה. וא"ר יוחנן. ומדאיצטריך קרא לרבויי ש"מ קסבר ר' יוחנן עומדת דתנא דאמר אין עולה לו מזבחו. אלא לבר פדא דאמר מייתי ומתני' לרבויי ספיקא הוא דאי לאו הכי נסכיו דקסבר לאו בריה הוא אלא ספיקא. ומדאיצטריך קרא לרבויי ספיקא הוא לא מרבייה קרא דכיון דשמא אינו הוא ספיקא דבני אתרוי נסכי איל ואתנעי דאי איל הוא ליהוי דיחיד ואי כבש הוא יבא היתר נדבה שהרי מתנדבין נסכים בלא קרבן כדאמרינן בתמצות בפרק בתרא (דף קז.). וכו' (שם). **לבר פדא דאמר מייתי ומתני.** דסבירא ליה ספק הוא (שם:). **בדיק לן.** מנקה לומנו אם יש לו (עירובין נא.).

שיטה מקובצת

לאיל לבה לו. פ"ה כתי כבר נאמר בפרשת פינחס כו'. וקשה שהרי כמו כן כתיב דיני פר וע"כ אינטריך דהכא אייבי בגדר והתם כתוב. ובראה דבעי מאיל דכתיב בתריב כבה יעשה לשור אל לאיל. עכ"ל גליון:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ג) קלים פ"ה מ"ג, ג) תוס' בכורות דף (ס' ע"ב) [פא ע"א ד"ה והא] (ס"מ), ג) תמורה כ, ד) [תוספתא פ"י ה"ג ע"ש], ה) [לעיל פא: פח.], ו) שבועות יג ע"ב מולין קלא ע"ב יומא פא ע"א (ש"מ)

תורה אור השלם

1. וְכִפֶּר אֶת מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר וְעַל הַכֹּהֲנִים וְעַל כָּל עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר: ויקרא טז לג
2. וְסָמְכוּ זְקֵנֵי הָעֵדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפָּר לִפְנֵי יְיָ וְשָׁחַט אֶת הַפָּר לִפְנֵי יְיָ: ויקרא ד טו

הגהות הב"ח

(א) גמ' כשעיר המשתלח בשאר עבירות דברי רבי יהודה: (ב) שם וכשם שידוי וכו' ולר' שמעון: (ג) רש"י ד"ה נפקי חלצה וכו' לפי שאין נפקין דאילים שוין: (ד) ד"ה ואין שעירי עבודת כוכבים וכו' כל המצות הם ס"ל ותמ"ל מ"ס אלא בתכרכ לומר בכמן החי הס"ל ותמ"ל מ"ס ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה בתכרכ דכתיב וסמך אהרן את שתי ידיו על ראש השעיר החי אלא בזקנים דגמר מענין עיני מפר העלם דבר של צבור וקשיא דר' שמעון אדרבי שמעון:

שיטה מקובצת

המפרש ד"ה אלא באהרן. ואע"ג דכתנים לא עבדו ע"ז וכו'. פי' לי ס"ל סמיכה בכתנים אע"ג דלא עבדו ע"ז הוה סומך הכהן הלוך לאו בעלים מיקרו. דעת תלמיד:

מוסף רש"י

והיורש סומך. על קרבן אביו שהפריטו אביו מחיים ולא הספיק להקריבו על שמה. ומימר. יוכל שהמיר בקרבן שהפריש אביו מחיים שתמולתו תמורה (תמורה ב.), גמירי. מקיני ס' סמיכות בצבור, פר העלם דבר של צבור דכתיב (ויקרא ד) וסמכו זקני העדה, ושעיר המשתלח דכתיב (שם טז) וסמך אהרן את שתי ידיו וגו' שתי סמיכות מצבור הוא ומו ליכא שום סמיכה בצבור (לעיל סב:). וכפר את מקדש הקדש. בעבודת פר ושעיר של יום הכפורים כתיב, הכפרת על טומאת מקדש וקדשיו. זה לפני ולפנים. על טומאה שהיתה לפני ולפנים כגון נגעת לפני ולפנים ושהה כדי שתטמא לתמיהין ליה על שהיתה דמפרש בפרק גד גדול (שבועות יג:) כפר בדמים הללו על טומאה שהיתה לפני ולפנים, אם נכנס אדם שם בטומאה ואין בה יציעה בפוף אבל הוה ליה יציעה בתחלה ולפנים מן הקלעים בפ"ק דשבועות (דף ז:) שפעיר זה מולה עליה לכנין מן היסודין עד שיודע לו ויבא בעולה ויורד (יומא טא.). זה היכל. על טומאה שהיתה בהיכל (שם). מדבה כמשמעו. על טומאה שהיתה לאדם בתוכה ושהה כדי שתטמא שזהו שיעור שהיה לו מי שעבד בטומאה בתוכה שלא חיוב מקדש כגון נגעת במקדש העבד בלא שהיה לאין כאן טומאת מקדש, והיכל דנגעת בעזרה קיי"ל בשבועות (דף יט.) הלכה למשה מסיני דלא מחייב עד שיהא כדי שתטמא (חולין קלא:). יכפר אלו העזרות. על טומאה שהיתה בעזרה כי הכהנים שנגנו ונכנסו מותרים לעזרה וכן לוים וישראלים ועבדים קלאי יתירי קדשים (שם). הושוו בשעיר המשתלח. בכה יכפר בתרא השוה כהנים לוים וישראלים מלמד שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עבירות, דאילו בטומאת מקדש וקדשיו ליכא למימר דהושוו לוים שהרי הפר מכפר על הכהנים ושעיר הפנימי על ישראל (שבועות שם) הושוו כולן בהלי יכפר בתרא הכהנים לוים וישראלים, ובטומאת מקדש וקדשיו לא אפשר לשוותן שהרי הפר מכפר על כהנים ושעיר הפנימי מכפר על הכהנים ושעיר הפנימי על ישראל (שבועות שם) הושוו כולן בהלי יכפר בתרא הכהנים לוים וישראלים, ובטומאת מקדש וקדשיו לא אפשר לשוותן שהרי הפר מכפר על כהנים ושעיר הפנימי מכפר על הכהנים ושעיר הפנימי על ישראל (שבועות שם). ר' שמעון אומר כשם שעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל על טומאת מקדש וקדשיו. כלא שם וידוי שהרי אין בשעיר הפנימי (שבועות שם). כך הם הפר. כלא וידוי מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו (יומא שם) כך הם הפר לבדו כלא וידוי מכפר על הכהנים בטומאת מקדש וקדשיו ואייתר ליה וידוי הפר לשאר עבירות (שבועות שם). הא ודאי הושוו. בכפרה אחת ומי אי בשאר עבירות לא הושוו בטומאת מקדש וקדשיו. הושוו דברי כפרה נינהו. לכך הושוו ללמדך שיש לכולם כפרה בין בשאר עבירות. מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה. אלו בפר ואלו בשעיר (שם).

נסבי רחלה בכמה. יין היא לגריכה שהיה לאונו לנסותינו אם היינו מפרישין בין זכר לנקבה. ע"א בין רחלה לכבשה. ואומרינן ליה מתני' היא במסכת קלים מרבע מומאות היו במקדש עגל זכר גדי מוכא גדי משמש נסבי נפלן אמאותו מומס בכמוב עליו גדי היו לוקחין נסכים לקרבן נאן בין גדולים בין קטנים בין זכרים בין נקבות דהיינו נמי לכבשה ורחלה דכולן נסכיהן שוין חוץ מעל אילים שלא היו טוטלין מעם לעולך נסבי אילים לפי שאין [ז] נסכין (ג) שוין לנסכין דהני דהכבש היה טעון רביעות הוין לעשרון אחד. מי שהיה מנקה נסכים הלך אצל יוחנן הממונה על החומות ונותן [ח] על נסכיו ונותן לו מומס והולך אצל גזבר הממונה על היין ונותן לו מומס והוא נותן לו נסכים: **מתני' היוכ סומך.** על קרבן אביו לאחר מיתת אביו: **ומניח נסכים.** שהיה אביו מייב להביא עם הזבח: **ומימר.** שיכול להמיר בקרבן אביו באביו: **גמ' ווה.** שעיר המשתלח אהרן ובניו סומכין בו ולא בעלים ולא הוא סמיכה: **אמר לו.** רבי יהודה אף זה אהרן ובניו מתכפרים עם הצבור וסמיכה בבעלים היא: **וכפר את מקדש מקדש וזה כו'.** [ט] אחר שגמר כל הזאותיו והיה נוטל מדם הפר ומדם השעיר הנעשה בפנים ומכפר על טומאת מקדש וקדשיו שהיתה בה יציעה בתחלה ואין בה יציעה בפוף בין לפני ולפנים בין בהיכל בין בעזרות ומכפר דם השעיר על ישראל ודם הפר על הכהנים: **כהנים** והקהל והלוים הושוו שכולן מתכפרין בשעיר המשתלח בשאר עניינות וכיון דמתכפרין בו הכהנים הוא סמיכה בבעלים: **ור' שמעון אומר.** אין דולחי בהא אמינא כוותך דכשם שמתכפרין בשעיר הנעשה בפנים וכו' אבל בהא לא אמינא כוותך דכשם שוידוי [י] דאומר לאין הכהנים מתכפרין בשעיר המשתלח הא קתני בריישא דהושוו [יא] כלומר שמתכפרין בשעיר: **אמר לך מאי הושוו דבני כפרה נינהו.** אבל כל חד וחד מכפר בלבנפשיה ישראל [יב] בדם השעיר והכהנים בדם הפר: [יג] **אחד ישראל אחד כהן משיח ואחד כהנים.** מתכפרין בשאר עבירות בשעיר המשתלח: **מה בין ישראל לכהנים וכו'.** זו דברי רבי יהודה **רבי שמעון אומר וכו':** **מנו רבנן וסמכו זקני העדה אם ידיהם על ראש הפר.** דכתיב בפר העלם דבר של צבור כו': **ואין שעירי עבודת כוכבים טעונים סמיכה.** [יד] וכ' סמיכות הן [טו] פר העלם דבר של צבור ופר הבא על כל (ד) המצות [טז] [דגמר מעיני עיני מפר העלם דבר של צבור]: **אלא באהרן.** כלומר בכהן ואף על גב דכהנים לא עבדו [יז] [עבודת כוכבים] סומך הכהן על השעיר: **אחי.** וסמך אהרן וגו' השעיר אחי (ויקרא טז):

רש"י כת"י

גדי. מתני' היא במס' קלים דתנן ד' מומות היו במקדש ועל אחמד כתוב גדי: **והוא משמש נסבי לאן גדולים וקטנים זכרים ונקבות.** שמי שהיה מביא לאן בין גדול בין קטן בין זכר בין נקבה ולא היה לו אלא יין ונסכים היה נותן מעות לגזבר ונותן לו גזבר מומס שכתוב עליו גדי ומלאהו לממונה על הסלמות ונותן לו נסכים: **חוץ מנסבי אילים.** דנסכי אילים היה להם מומס אחר שנדה אחרת להם אלמא דבגדולים וקטנים דקתני אנקבות קאי דנקבות בין גדולה בין קטנה מדה אחת להם: **מתני' פר הבא על כל המצות.** על אחת מכל המצות כגון הורו ב"ד שאכל מותר והוא פר העלם דבר שבורקא (פ"ד) ומסיכה כתיב ביה: **ושעירי ע"ז.** בשלא לך (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו וגו': **היוכ סומך.** אם התנדב אביו קרבן עולה ושלמים ומת בנו סומך עליו: **ומניח נסכים.** של קרבן: **ומימר.** אם המירו בבהמה אחרת תמורה אלה עליהם ואמיתן קדושות כאילו המירה אביו: **גמ' גמירי שתי סמיכות בצבור.** אלכך לא קני דלא מעייל: **ווה.** שעיר המשתלח: **אהרן ובניו סומכים.** כדכתיב וסמך אהרן את שתי ידיו וגו' אלכך לאו עיקר הוא ולא השלמתה שתי סמיכות של צבור: **אף וכו'.** שעיר המשתלח: **אהרן ובניו מתכפרים בו.** בשאר עבירות בר מטומאת מקדש וקדשיו ובעלים קרינן בהו: **ותזרו לטעמייהו.** דלפליגו נמי בעלמא דלר' יהודה אהרן ובניו מתכפרים בשעיר המשתלח ולר' שמעון אין מתכפרים: **וכפר את מקדש הקדש.** לאחר כל הזאותיו דפר ושעיר של יום הכפורים כתיב בתחלה מות: **זה לפני ולפנים.** שעשה הנעשה בפנים ופר מכפרין על טומאת מקדש וקדשיו טמא שנכנס לפני ולפנים: **מוכח דמשמע.** שמכפרים על טמא שנגע במזבח ונעלמה ממנו טומאה או מזבח ונגע בו שעיר ופר תולין עד שיודע לו ויבא בעולה ויורד כדמפרש בשבועות (ג.): **הושוו לגן לכפרה אחת.** כהנים ולוים וישראל הושוו בהלי יכפר בתרא כדכתיב ועל כל העם הקהל יכפר לומר שמתכפרין בשעיר המשתלח (יח) ובהא כולהו מודו דלמאימרן בפ"ק דשבועות כך וידוי של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות: וקא פריך ור' שמעון. היכי מצי למימר לאין הכהנים מתכפרים בשעיר המשתלח: **הא ודאי הושוו.** לכפרה אחת כהנים לוים וישראל ביכפר בתרא והא ליכא למימר דבכפרת טומאת מקדש וקדשיו הושוו דכולהו מודו דלא הושוו וכו' יהודה כו' לכלקמיה: ומאי כי הושוו כהנים וישראל **דבני כפרה נינהו.** בשאר עבירות ולעולם כל חד בלנפשיה כהנים בוידוי דפר וישראל בוידוי שעיר: **אלא** דכתוב בפסוקים לר' יהודה וכו' פירושא ימיה הוא: **אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משיח.** מתכפרים בו בשאר עבירות: **מה** בין ישראל לכהנים וכו'. ודם השעיר הנעשה בפנים על ישראל וכו': **ר"ש פפר.** על דם השעיר הבאי: **אחי.** וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר: **אחי.** על דם השעיר החי: וכו' זה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר כשם כו': **החי.** וסמך אהרן את ידיו על ראש השעיר החי, היינו שעיר המשתלח ושאיא דר'

נסבי רחלה בכמה [א] **ופשטינא ליה ממתני'** [ב] **גדי** [ג] **משמש נסבי צאן של גדולים ושל קטנים של זכרים ושל נקבות חוץ משל אילים: מתני' כל קרבנות הצבור אין בהן סמיכה חוץ מן הפר הבא על כל המצות ושעיר המשתלח רבי שמעון אומר אף שעיר עבודת כוכבים** [ד] **כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה חוץ מן** [ה] **והמעשר והפסח** [ו] **והיורש** [ז] **סומך ומביא נסכים** [ח] **ומימר: גמ' ת"ר כל קרבנות הצבור אין בהן סמיכה חוץ מפר הבא על כל המצות ושעירי עבודת כוכבים דברי רבי שמעון רבי יהודה אומר שעירי עבודת כוכבים אין בהן סמיכה ואת מי אביא תחתיהם שעיר המשתלח לא סגיא דלא מעייל אמר רבינא** [ט] **גמירי שתי סמיכות בצבור אמר לו רבי שמעון והלא אין סמיכה אלא בבעלים וזה אהרן ובניו סומכין בו אמר לו אף זה אהרן ובניו מתכפרין בו א"ר ירמיה ואזדו לטעמייהו** [י] **דתניא** [יא] **וכפר את מקדש הקדש זה לפני ולפנים ואת אהל מועד זה היכל מזבח כמשמעו יכפר אלו העזרות** [יב] **כהנים כמשמען על כל עם הקהל אלו ישראל יכפר אלו הלוים הושוו כולן לכפרה אחת שמתכפרין בשעיר המשתלח** [יג] **דברי רבי יהודה רבי שמעון אומר כשם שדם שעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל על טומאת מקדש וקדשיו כך דם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו** [יד] **כשם שוידוי של שעיר המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות כך וידוי של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות ור' שמעון הא ודאי הושוו אין הושוו דבני כפרה נינהו מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה** [טו] **לרבי יהודה טומאת מקדש וקדשיו ישראל מכפרי בדם שעיר הנעשה בפנים וכהנים בפר של אהרן בשאר עבירות אלו ואלו מכפרי בוידוי שעיר המשתלח ולרבי שמעון בשאר עבירות נמי כהנים בוידוי דפר מתכפרי כדקתני אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משיח מה בין ישראל לכהנים ולכהן משיח אלא שדם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו** [טז] **[זו דברי ר' יהודה] ור' שמעון אומר כשם שדם השעיר הנעשה בפנים מכפר על ישראל כך דם הפר מכפר על הכהנים כשם שוידויו של שעיר המשתלח מכפר על ישראל כך וידויו של פר מכפר על הכהנים ת"ר** [יז] **וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר פר טעון סמיכה ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר פר טעון סמיכה בזקנים ואין שעירי עבודת כוכבים טעון סמיכה בזקנים אלא באהרן ורמינהו החי החי טעון סמיכה ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה דברי ר' יהודה ר"ש אומר חי טעון סמיכה באהרן ואין**

וכפר את מקדש הקודש זה לפני ולפנים אהל מועד זה היכל מזבח במשמעו. בפ"ק דשבועות (דף יג:) פירש בקונטרס דמיירי בטומאת שאינם לפני ולפנים או בהיכל או במזבח ותימה דלא אשכחן דמכפר שעיר הנעשה בפנים אמשמש בטומאה ואכן פירש בקונטרס דמיירי בטומאת שנכנס לפני ולפנים או נגע במזבח וקשה דאמאי בעי קרא הכא אכל חד וחד הא בפ"ב דשבועות (דף טז:) נפקא כרת בכולהו מחד קרא מדכתיב משכן ומקדש אם אינו ענין לטומאה שבחוץ תנהו ענין לטומאה שבפנים ושמא מאחר דנפקא לן הכא בכולהו דמתכפרין לא מיבעי לענין כרת אלא חד קרא ועוד קשה הא דתניא בפ"ק דשבועות (דף ז:) וכפר על הקודש מטומאות בני ישראל [יא] שיש לי בענין הזה להביא שלא טומאות טומאת עבודת כוכבים וגילוי עריות ושפיכות דמיים ואקמר רבי שמעון ממקומו הוא [ב] מוכרח הוה ליה למימר מהכא דעל כרחך בטומאת הקודש הכתוב מדבר ועוד דבסוף הוציאו לו (יומא פא.) מייתי לה אמתני' בנשפך הדם יביא אחר ויחזור ויזה תחלה בפנים וכן בהיכל וכן במזבח הזהב משמע שהביא לענין הזאות דרש דמזה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב ושירי הדם על יסוד מזבח החילון וקרי ליה למזבח החילון עזרות לפי שהיה [גא] בעזרה לאיכא עזרת כהנים ועזרת ישראל דקתוספתא שזה לשחט מחנה שכינה ואע"ג דכולהו הזאות כבר כתיבי ואפילו עיכובא דרשינן מוכלה [גב] בפרק ג' דשבועות (דף טז) אם כילה כיפר ואם לא כילה לא כיפר אלעזרין האי קרא דלא תימא הני מילי אהרן דהכי כתב רחמנא וכפר הכהן אשר ישמש אותו ואשר ימלא בדדשינן בתות כהנים וכתיב בתריה וכפר את מקדש הקודש: **הושוו כולן לכפרה אחת שמתכפרין בשעיר המשתלח.** אבל בשעיר הנעשה בפנים לא הושוו לאין כהנים מתכפרים בדדשינן בפ"ק דשבועות (דף יג:) דכתיב אשר לעם ואם תאמר ולוים במה מתכפרים לי בשעיר הנעשה בפנים אשר לעם כתיב ואיכא למאן דאמר בפרק הזרוע (חולין קלא:) לוים לא איקרו עם ואי בפרו של אהרן ביתו כתיב דמיירו כהנים ויש לומר דמתכפרין בשעיר הנעשה בפנים מאחר דכתיב יכפר אלו הלוים דלאשמועינן קרא דמתכפרין:

ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה. ואילטריך קרא למעוטי דלא תילף מפר העלם דבר של צבור דזה צבור והאי צבור אי נמי משום דר' שמעון מרבי להו בסמוך מדכתיב (ויקרא ד) וסמך ידו על ראש השעיר ור' יהודה מוקי לה לרבות שעיר נחשון ואיפכא לא מסתברא ליה למימר דמהאי ממעט שעיר נחשון ומהשעיר ירבה שעירי עבודת כוכבים משום דמהשעיר לכתי' גבי שעיר אית לן לרבויי טפי נמי שעיר נשיא כמו שעיר דנחשון ולי נראה דלהכי ליכא למימר [גג] מי למעט [שעיר] נחשון משום דאי אמרת בשאר לרבות שעיר אלא אי אמרת למעט לשתוק קרא מיהא דשעה מדורות לא יליפין כדאמר פ' כל המנחות בחות מלה (לעיל דף נט.) גבי מנחת שמיני לגבוה: הא

אלא שדם הפר מכפר על הכהנים וכו'. ודם השעיר הנעשה בפנים על ישראל וכו': **ר' פפר.** על דם השעיר הבאי: **אחי.** וסמכו זקני העדה את ידיהם על ראש הפר: **אחי.** על דם השעיר החי: וכו' זה דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר כשם כו': **החי.** וסמך אהרן את ידיו על ראש השעיר החי, היינו שעיר המשתלח ושאיא דר'

שינויי נוסחאות

א) בכמה דאמרינן ליה מתניתין היא גדי. (ש"מ): **ב)** בנוסחת רש"י כתי' ג מתני' מכלן על פוף המסנה היא מעמה כפני עצמה לקמן בע"ב. ע"ש בעמ"פ אות ו': **ג)** שעזרות ועל הכהנים כמשמען ועל כל עם. (ש"מ): **ד)** כלנקאיה פירוש לרבי יהודה טומאת כו' ובאמר בעבירות נמי כהנים בוידוי דפר מתכפר כלקתני בשבועות אחד ישראל וכו'. זה הפי' הוא מרבנן קמוכלו ואינו מלשון המלמד. (ש"מ): **ה)** וקקלוי רבי שמעון המלמד. (ש"מ): **ו)** וקקלוי רבי שמעון לומר. כל"ל. (ש"מ): **ז)** ת"ר הפר פר טעון סמיכה כו'. (ש"מ): **ח)** שאין נסכיו שוין לנסכין דהני שהאיל היה טעון שלישית הין. (דפו"ר עם הג' ש"מ). ונ"ל הגיה לפי שאין נסכיהן שוין: **ח)** ונותן לו מעות עכ. (ש"מ): **ט)** בו' זה היה לאחר. (ישר וטוב): **י)** ור"ש דאמר לאין. (ש"מ): **יא)** דסוטוו כולם שמתכפרים. (ש"מ וכנו"ר בצ"ק): **יב)** ישראל בוידוי השעיר והכהנים בוידוי הפר. (צ"ק): **יג)** הפר: כדקתני בשבועות אחד ישראל. (ש"מ): **יד)** סמיכה בזקנים וכ' סמיכות הן פר העלם דבר של ציבור והיינו פר הבא על כל המצות ושעירי עבו"ם דגמר מעיני מעיני מפר העלם דבר של ציבור. (ישר וטוב): **טו)** הן בפר. (צ"ק): **טז)** ר"ש ושעיר המשתלח. (ש"מ): **יז)** ר"ק: **יח)** ר"ש בשאר עבירות דהא בכפרת טומאת מקדש וקדשיו ליכא למימר דהושוו דהא דם הפר מכפר על הכהנים ודם השעיר על ישראל לדברי הכל כדאמרי' בפ"ק דשבועות [יג:] כולם לכפרה אחת כהנים ולוים וישראל הושוו בהאי יכפר: ר' שמעון אומר. בהאי שפיר קאמרת דבטומאת מקדש לא הושוו דכשם שפר הפר וכו' אבל בהא פליגנא עלך דכשם שוידוי של שעיר המשתלח מכפר [בנ"א טופ על ישראל] בשאר בעירות בהא הוכו מודו. (ש"מ): **יט)** יש לי. (צ"ק): **כ)** הוא מוכרע הוה. (צ"ק): **כא)** שהיה ב' עזרה. (מ"ה): **כב)** מוכלה ביומא [פ:]. (מ"ה): **כג)** למימר איפכא מסוס דלא אמרת בעלמא לרבות שעיר נחשון ניחא אלא. כל"ל. (ש"מ):

רבינו גרשום

נסבי רחלה בכמה. יין צריכה היה רוצה לנסותנו אם היינו הא גדי. (ש"מ): **ב)** בנוסחת רש"י כתי' ג מתני' מכלן על פוף המסנה היא מעמה כפני עצמה לקמן בע"ב. ע"ש בעמ"פ אות ו': **ג)** שעזרות ועל הכהנים כמשמען ועל כל עם. (ש"מ): **ד)** כלנקאיה פירוש לרבי יהודה טומאת כו' ובאמר בעבירות נמי כהנים בוידוי דפר מתכפר כלקתני בשבועות אחד ישראל וכו'. זה הפי' הוא מרבנן קמוכלו ואינו מלשון המלמד. (ש"מ): **ה)** וקקלוי רבי שמעון המלמד. (ש"מ): **ו)** ת"ר הפר פר טעון סמיכה כו'. (ש"מ): **ז)** שאין נסכיו שוין שהאיל היה טעון שלישית הין. (דפו"ר עם הג' ש"מ). ונ"ל הגיה לפי שאין נסכיהן שוין: **ח)** ונותן לו מעות עכ. (ש"מ): **ט)** בו' זה היה לאחר. (ישר וטוב): **י)** ור"ש דאמר לאין. (ש"מ): **יא)** דסוטוו כולם שמתכפרים. (ש"מ וכנו"ר בצ"ק): **יב)** ישראל בוידוי השעיר והכהנים בוידוי הפר. (צ"ק): **יג)** הפר: כדקתני בשבועות אחד ישראל. (ש"מ): **יד)** סמיכה בזקנים וכ' סמיכות הן פר העלם דבר של ציבור והיינו פר הבא על כל המצות ושעירי עבו"ם דגמר מעיני מעיני מפר העלם דבר של ציבור. (ישר וטוב): **טו)** הן בפר. (צ"ק): **טז)** ר"ש ושעיר המשתלח. (ש"מ): **יז)** ר"ק: **יח)** ר"ש בשאר עבירות דהא בכפרת טומאת מקדש וקדשיו ליכא למימר דהושוו דהא דם הפר מכפר על הכהנים ודם השעיר על ישראל לדברי הכל כדאמרי' בפ"ק דשבועות [יג:] כולם לכפרה אחת כהנים ולוים וישראל הושוו בהאי יכפר: ר' שמעון אומר. בהאי שפיר קאמרת דבטומאת מקדש לא הושוו דכשם שפר הפר וכו' אבל בהא פליגנא עלך דכשם שוידוי של שעיר המשתלח מכפר [בנ"א טופ על ישראל] בשאר בעירות בהא הוכו מודו. (ש"מ): **יט)** יש לי. (צ"ק): **כ)** הוא מוכרע הוה. (צ"ק): **כא)** שהיה ב' עזרה. (מ"ה): **כב)** מוכלה ביומא [פ:]. (מ"ה): **כג)** למימר איפכא מסוס דלא אמרת בעלמא לרבות שעיר נחשון ניחא אלא. כל"ל. (ש"מ):

מב א מיי' פ"ג מהל' מעה"ק הלכה ד:
מג ב מיי' פ"ג שם הלכה י:
מד ג מיי' שם הלכה ו:
מה ד מיי' שם הלכה ט:
מו ה מיי' פ"ג מהלכות תמורה הלכה ה:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות